

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä huhtikuuta 2013 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 37/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- teollisuusneuvos Petteri Kuuva ja ylitarkastaja Perttu Wasenius, työ- ja elinkeinoministeriö

- yli-insinööri Mikko Heikkilä, Energiamarkkinavirasto
- suunnittelupäällikkö Kaija Niskala, Fingrid Oy
- toimitusjohtaja Marko Lehtovaara, Grexel Systems Oy
- toimitusjohtaja Mikko Rintamäki, Suomen EIFi Oy
- asiantuntija Pia Oesch, Energiateollisuus ry
- energia-asiantuntija Maiju Westergren, Metsäteollisuus ry
- ekoenergiavastaava Riku Eskelinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

HALLITUKSEN ESITYS

Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annettua lakia. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämistä annetun direktiivin uusiutuvan energian alkuperätaukuita koskeva sääntely. Alkuperätaukuita käytetään todistuksena siitä, että tietty energiaosuus on tuotettu uusiutuvista lähteistä.

Sähkön alkuperätaukuu säädettäisiin ainoaksi menetelmäksi varmentaa sähkö tuotetuksi uusiutuvista energialähteistä. Sähkön markkinoinnissa olisi edelleen mahdollista käyttää uusiutuval-

la energialla tuotettuun sähköön viittaavia ympäristö- tai tuotemerkkejä sekä muita ilmaisuja, jos markkinoitavalle sähkölle on myönnetty myös sähkön alkuperätaukuu. Tämä koskisi sähkönmyyjiä, jotka haluavat markkinoinnissa tai sähkönkäyttäjille suunnatuissa laskuissa ilmoittaa sähkön olevan peräisin uusiutuvista energialähteistä. Myös sähköntuottajan, joka muussa liiketoiminnassaan kertoo käyttävänsä uusiutuvalla energialla tuottamaansa sähköä, olisi varmennettava väitteensä alkuperätaukulla. Muutos lisäisi sähkönkäyttäjille laskuissa ja myynninedistämisineistossa uusiutuvan energian käy-

töstä ilmoitettavan tiedon luotettavuutta ja vertailukelpoisuutta.

Ilmoittaessaan sähkön alkuperää koskevia tietoja sähkönkäyttäjille sähkönmyyjän tulisi käyttää uusiutuvista lähteistä tuotetun sähkön määrän kaksoislaskennan estämiseksi pohjoismaisen jäännösjakauman sijaan kansallista jäännösjakaumaa. Jos alkuperätakuu myytäisiin erikseen siihen liittyvästä sähköstä, sähköä ei voisi ilmoittaa uusiutuvana. Kansallisen jäännösjakauman muodostaminen olisi Energiamarkkinaviraston tehtävä.

Lisäksi säädettäisiin alkuperätakuun siirtämisestä, peruuttamisesta, mitätöinnistä ja voimassaoloajasta. Alkuperätakuu olisi voimassa 12

kuukautta siihen liittyvän energiamäärän tuottamisesta. Alkuperätakuu peruutettaisiin, kun se on käytetty sähkönkäyttäjille ilmoitettavien tietojen varmentamiseen, tai mitätöitäisiin, kun takuun voimassaoloaika on päättynyt eikä takuuta ole sen aikana peruutettu. ETA-alueeseen kuuluvien valtioiden myöntämät alkuperätakuut olisi lähtökohtaisesti tunnustettava. Rekisterinpitäjänä toimivan järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan Fingrid Oyj:n tehtäviksi ehdotetaan alkuperätakuiden myöntämisen lisäksi myös takuiden siirtämistä, peruuttamista ja mitätöintiä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2013.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksellä saatetaan voimaan ns. RES-direktiivin¹ edellyttämä uusiutuvan energian alkuperätakuita koskeva sääntely. RES-direktiivin tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian käyttöä. Alkuperätakuiden avulla sähkön käyttäjä voi varmistua siitä, että hänelle ilmoitettavat tiedot uusiutuvan energian tuotannosta ovat totuudenmukaiset. RES-direktiivi olisi tullut saattaa kansallisesti voimaan jo joulukuussa 2010. Ehdotuksen tavoitteena onkin saattaa RES-direktiivin asettamat minimivelvoitteet nopeasti voimaan. Talousvaliokunta esittää, että lakiehdotus hyväksytään vähäisin muutoksin.

Valiokunta katsoo, että uusi sääntely selkeyttää uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön markkinoinnissa noudatettavia käytäntöjä ja parantaa kuluttajansuojaa. Uuden sääntelyn myötä siirrytään käyttämään järjestelmää, jonka mukaisesti vain alkuperätakuilla varmennettua sähköä voidaan myydä ja markkinoida uusiutuvista energialähteistä tuotettuna. Takuujärjestelmän avulla voidaan myös varmistaa, että sähkön tuot-

tajien antamat tiedot perustuvat yhtenäiseen arviointitapaan. Tämä puolestaan edesauttaa kuluttajien mahdollisuuksia vertailla eri tuottajia keskenään.

Energiamarkkinaviraston tehtäväksi annetaan kansallisen sähkön jäännösjakauman määrittäminen. Kansallisen jäännösjakauman avulla estetään nykyisin käytössä olevaan pohjoismaiseen jäännösjakaumaan liittyvä osittaisen kaksoislaskennan mahdollisuus. Toisena uuden sääntelyn toimeenpanijana olisi Fingrid Oyj, jonka vastuulle tulevat alkuperätakuiden rekisterinpitäjän tehtävät. Energiamarkkinavirasto vahvistaisi tähän julkisen palvelun velvoitteeseen liittyvien maksujen ja korvausten määräytymisen periaatteet sekä palvelujen ehdot. Valiokunta pitää sääntelyn hallinnointitapaa perusteltuna.

Valiokunta painottaa, että ehdotetun järjestelmän hyödyntäminen on sähköntuottajille vapaaehtoista. Tuottaja voi näin ollen arvioida, onko järjestelmän avulla saatavasta uusiutuvan energian markkinointioikeudesta tuleva hyöty niin suuri, että se kattaa alkuperätakuiden hankinnasta koituvat kustannukset. Kuluttajien kannalta on toivottavaa, että kate on mahdollisimman laaja.

¹ Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annettu direktiivi (2009/28/EY)

Ehdotetussa muodossaan laki asettaa sähkönmyyjälle sähkömarkkinadirektiivin² mukaiset ilmoitusvelvoitteet, joiden mukaisesti sähkönmyyjän on vuosittain ilmoitettava asiakkailleen kunkin energialähteen osuus kaikista sen edellisellä vuonna käyttämistä polttoaineista. Yhtiön kokonaisjakauma syntyy kaikkien asiakas-kohtaisten jakaumien summana. Osa asiantuntijoista on pitänyt puutteena sitä, ettei sääntely edellyttä, että asiakkaalle ilmoitetaan yhtiökohtaisen jakauman lisäksi asiakkaan oman sähkön alkuperä. Käytännössä tämä koskisi lähinnä niitä asiakkaita, jotka ostavat sähköä, jonka alkuperästä myyjä ei ole luvannut mitään (ns. yleis-sähkö). Uusiutuvaa tai muuta sähköä nimenomaisena tuotteena ostavat asiakkaat saavat tilaamaansa sähköä koskevan alkuperätiedon nyt esillä olevan lain asettamista vaatimuksista riippumatta.

Saadun selvityksen perusteella talousvaliokunta pitää valittua minimisääntelyn lähtökoh-
taa perusteltuna. Yleissähkön ostajien sähkön energialähdejakauma on pääsääntöisesti lähes sama kuin yhtiön kokonaisjakauma, joten täsmällisempi tietovaatimus tuottaisi harvoin merkittävää lisäarvoa kuluttajalle. Valiokunta toteaa kuitenkin, ettei uusi sääntely estä energiantuottajia laajentamasta kuluttajille uusiutuvan energiankäytön osalta annettavaa informaatiota tai kehittämästä muihin kuin uusiutuvaan energiaan liittyviä varmennusjärjestelmiä. On oletettavaa, että kysyntä tulee ilman lisäsääntelyäkin ohjaamaan tarjontaa ja palveluja.

Uusi sääntely joudutaan saattamaan erittäin nopeasti voimaan. Vuonna 2014 asiakkaille julkaistavissa, vuotta 2013 koskevissa tiedoissa uusiutuvaksi energiaksi voidaan ilmoittaa vain alkuperätakuilla varmennettu osuus sähköstä. Koska sääntely tulee voimaan ja samalla myös alkuperätakuujärjestelmä käyttöön kesken vuoden 2013, eivät vuonna 2014 käytettävät vuotta 2013 koskevat uusiutuvan energian tuotanto- ja myyntitiedot vastaa todellista tilannetta. Valiokunta toteaa, että kaikki yritykset ovat tältä osin samassa asemassa. Sääntelyn mahdollisimman

nopeaa voimaantuloa puoltaa paitsi tarve saattaa direktiivi ripeästi voimaan, myös se, että näin taataan, että suomalaiset alkuperätakuut kelpaavat myös muiden EU:n jäsenvaltioiden energiamaarkkinoilla. Vuotta 2013 koskeviin tietoihin liittyvää vääristymää voidaan osin lieventää kuluttajille suunnatulla tehokkaalla tiedottamisella.

Määritelmät. Lain tarkoituksena on, että varmentamisvelvollisuus ja sähkönmyyjän ilmoitusvelvoitteet kohdistuvat vain niihin sähköyhtiöihin, joiden varsinaista liiketoimintaa on sähkönmyynti. Esimerkiksi tilanteessa, jossa sähkönmyyjä myy sähköä kiinteistön omistajalle, joka puolestaan myy sähköä vuokrasopimukseen liittyen vuokralaiselle, kiinteistön omistajaa kohdellaan sähkönkäyttäjänä, johon lain velvoitteet eivät kohdistu. Jotta sääntelyn tarkoitus tulisi paremmin esille, talousvaliokunta esittää, että ehdotuksen määritelmät sisältävään 1 a §:ään lisätään sähkönkäyttäjän määritelmä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 1 a § muutettuna seuraavasti:

1 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1—10 kohta kuten HE)

11) *myynninedistämisaineistolla* sähkön markkinoimiseksi suoraan sähkönkäyttäjälle jaettua tai lähetettyä kirjallista aineistoa sekä vastaavaa sähköistä aineistoa, jonka sähkönkäyttäjä voi tallentaa ja toisintaa *muuttumattomana*;

12) *sähkönkäyttäjällä* sähkön loppukäyttäjää sekä luonnollista tai oikeushenkilöä, joka toimittaa sähköä vain muille samaan konserniin

² (2009/72/EY) 3 artikla 9 kohta

TaVM 12/2013 vp — HE 37/2013 vp

kuuluville yhtiöille taikka kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisällä. (Uusi)

Helsingissä 8 päivänä toukokuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Eero Lehti /kok
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok	Jari Myllykoski /vas (osittain)
jäs.	Lars Erik Gästgivers /r	Martti Mölsä /ps
	Teuvo Hakkarainen /ps	Sirpa Paatero /sd (osittain)
	Antti Kaikkonen /kesk (osittain)	Arto Pirttilahti /kesk
	Johanna Karimäki /vihr	Kaj Turunen /ps.
	Jukka Kärnä /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.